

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

01/02/2023

Πρόλογος στη δεύτερη έκδοση

Τον Απρίλιο του 2020, η Ομάδα του ΕΛΚ ενέκρινε ένα ολοκληρωμένο έγγραφο θέσης για το άσυλο και τη μετανάστευση, μετά από εκτενείς συζητήσεις στο πλαίσιο της ομάδας. Το εν λόγω έγγραφο, στο οποίο καθορίζονται οι βασικές προτεραιότητές μας στον τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης, εξακολουθεί να είναι πολύ σημαντικό. Εντούτοις, ορισμένα γεγονότα έχουν επηρεάσει τις πολιτικές της Ένωσης στους τομείς του ασύλου και της μετανάστευσης.

Η παγκόσμια πανδημία, η οποία προκλήθηκε από τον ιό SARS-CoV-2 και ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2020, σήμανε την επαναφορά των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα και διατάραξε τη λειτουργία του χώρου Σένγκεν και την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Η πανδημία οδήγησε σε δραστική, προσωρινή μείωση του αριθμού των παράτυπων αφίξεων στην ΕΕ. Ωστόσο, οι παράτυπες εισοδοί κατά τα τρία πρώτα τρίμηνα του 2022 είναι οι υψηλότερες που έχουν καταγραφεί από το 2016, γεγονός που καταδεικνύει, μεταξύ άλλων, την καθυστερημένη επίπτωση της κατάληψης του Αφγανιστάν από τους Ταλιμπάν στη μετανάστευση προς την Ευρώπη. Τα Δυτικά Βαλκάνια και η Κεντρική Μεσόγειος παραμένουν οι μεταναστευτικές οδοί με τη μεγαλύτερη δραστηριότητα. Κατά συνέπεια, αρκετά κράτη μέλη έχουν διατηρήσει ή έχουν επαναφέρει τους ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα.

Το καλοκαίρι του 2021, το καθεστώς Lukashenko ξεκίνησε υβριδική επίθεση στα ανατολικά σύνορα της ΕΕ μέσω της εργαλειοποίησης των μεταναστών. Οι αρχές της Λευκορωσίας οργάνωσαν την είσοδο υπηκόων τρίτων χωρών από τη Μέση Ανατολή στο Μινσκ και την περαιτέρω μετακίνησή τους στην ΕΕ, μεταξύ άλλων, με τη χρήση βίας

κατά των μεταναστών και με παραβιάσεις της λιθουανικής, λετονικής και πολωνικής κυριαρχίας. Αυτή η εργαλειοποίηση των μεταναστών ακολουθεί ένα πρότυπο που έχει παρατηρηθεί κατά το παρελθόν στον Έβρο της Ελλάδας, από τις τουρκικές αρχές τον Φεβρουάριο του 2020, και στη Θέουτα της Ισπανίας, από τις μαροκινές αρχές τον Μάιο του 2020, όπως και η συνεχιζόμενη εργαλειοποίηση που παρατηρείται στην Κύπρο, μέσω της Πράσινης Γραμμής τα τελευταία 6 χρόνια από την Τουρκία.

Στις 24 Φεβρουαρίου 2022, η Ρωσία ξεκίνησε παράνομο επιθετικό πόλεμο κατά της Ουκρανίας, προκαλώντας τον μεγαλύτερο εκτοπισμό ανθρώπων που σημειώθηκε στην Ευρώπη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, και την πρώτη ενεργοποίηση της οδηγίας της ΕΕ περί προσωρινής προστασίας, μετά την έκδοσή της το 2001 στον απόηχο του πολέμου στη Γιουγκοσλαβία. Η άνευ προηγουμένου αλληλεγγύη προς τους Ουκρανούς πρόσφυγες αποτελεί ένδειξη μιας ισχυρής ΕΕ και καταδεικνύει ότι υπάρχει βούληση για παροχή αλληλεγγύης στα κράτη μέλη που βρίσκονται υπό πίεση. Ωστόσο, η υποδοχή των Ουκρανών προσφύγων, σε συνδυασμό με τον υψηλό αριθμό υπηκόων τρίτων χωρών που υποβάλλουν αίτηση για διεθνή προστασία στην ΕΕ, επιβαρύνουν τα συστήματα ασύλου και υποδοχής των κρατών μελών. Επιπλέον, η βίβανυση επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας πυροδότησε μια παγκόσμια επισιτιστική κρίση, η οποία έπληξε ιδιαίτερα σκληρά τις αναπτυσσόμενες χώρες και άσκησε πίεση στα κράτη μέλη της πρώτης γραμμής, όπως η Ρουμανία και η Πολωνία, τα οποία εξασφάλιζαν τη μεταφορά των σιτηρών από την Ουκρανία.

Στο πλαίσιο αυτό, το παρόν έγγραφο θέσης για το άσυλο και τη μετανάστευση προβλέπει τη στοχευμένη αναθεώρηση και επικαιροποίηση του εγγράφου του Απριλίου 2020, ιδίως με

την υποβολή νέων προτάσεων πολιτικής για την αντιμετώπιση των καταστάσεων εργαλειοποίησης και τον προσδιορισμό των διδαγμάτων που αντλήθηκαν από την υποδοχή Ουκρανών προσφύγων και την οδηγία περί προσωρινής προστασίας,

Εισαγωγή

Η μαζική μετανάστευση αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο. Οι άνθρωποι ανέκαθεν μετακινούνταν μεταξύ και στο εσωτερικό των ηπείρων, ωθούμενοι από πολέμους και συγκρούσεις, τον φόβο, τη φτώχεια, την αστάθεια, την κλιματική αλλαγή, την πείνα και την ελπίδα για την εξεύρεση καλύτερου τόπου διαμονής. Οι άνθρωποι μετακινούνται επίσης με νόμιμο και οργανωμένο τρόπο για να σπουδάσουν, να εργαστούν ή να επανενωθούν με την οικογένειά τους σε άλλες χώρες. Ωστόσο, το παρόν έγγραφο θέσης επικεντρώνεται κυρίως στα άτομα που επιζητούν διεθνή προστασία και στην παράνομη μετανάστευση.

Η Χριστιανοδημοκρατία έχει τις ρίζες της στην αρχή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, η οποία υπαγορεύει ότι κανείς δεν μπορεί να αρνείται τη βοήθεια σε όσους την έχουν ανάγκη. Εμπνεόμενη από την αρχή αυτή, η Ομάδα του ΕΛΚ επιθυμεί να διασφαλίσει μια ανθρώπινη προσέγγιση της μετανάστευσης που θα βασίζεται σε υπεύθυνες λύσεις.

Το 2021, κρίσεις διαφόρων ειδών ανάγκασαν 16,1 εκατομμύρια ανθρώπους να εγκαταλείψουν τη χώρα τους. Το γεγονός αυτό αύξησε τον συνολικό αριθμό των βίαια εκτοπισθέντων σε 103 εκατομμύρια στα μέσα του 2022, σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR). Στα τέλη του 2021, περίπου 53,2 εκατομμύρια από αυτούς εκτοπίστηκαν στο εσωτερικό της χώρας τους, ενώ οι υπόλοιποι εκτοπίστηκαν εκτός της χώρας καταγωγής τους.

Η διαχείριση της μετανάστευσης αποτελεί και θα συνεχίσει να αποτελεί μία από τις καθοριστικές, διαγενεακές προκλήσεις και ευκαιρίες για την Ευρώπη. Η εμπειρία από την τελευταία δεκαετία έχει δείξει ότι απαιτείται αποτελεσματική δράση για να αναχαιτιστεί η παράνομη μετανάστευση, η οποία θα εξακολουθήσει να συνιστά πρόκληση και τα επόμενα χρόνια.

Οι υποκείμενες τάσεις στην οικονομική ανάπτυξη, οι δημογραφικές αλλαγές, η παγκοσμιοποίηση στις μεταφορές και τις επικοινωνίες και η αστάθεια στις γειτονικές περιοχές είναι παράγοντες που συνεπάγονται όλοι ανεξαιρέτως ότι οι άνθρωποι θα συνεχίσουν να επιδιώκουν να εισέλθουν στην ΕΕ για να βρουν καταφύγιο, αναζητώντας μια

καλύτερη ζωή ή επιθυμώντας να επανενωθούν με μέλη του στενού οικογενειακού τους κύκλου. Συνεπώς, είναι επιτακτική ανάγκη η Ευρωπαϊκή Ένωση να βρει επιτέλους μια κοινή ευρωπαϊκή απάντηση στην πρόκληση αυτή, η οποία θα διασφαλίζει ουσιαστική αλληλεγγύη και υπευθυνότητα σύμφωνα με το άρθρο 80 της ΣΛΕΕ.

Το 2015/2016, η Ευρωπαϊκή Ένωση βρέθηκε αντιμέτωπη με μια έκτακτη πρόκληση όταν, σε διάστημα δύο ετών, σχεδόν δύο εκατομμύρια άνθρωποι έφτασαν στις ακτές της, θέτοντας συχνά τη ζωή τους σε κίνδυνο στα χέρια των διακινητών καθ' οδόν προς την Ευρώπη.

Για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης θεσπίστηκε μια σειρά μέτρων και προτάθηκε νέα νομοθεσία, όμως η καταπολέμηση των διακινητών και των δραστών εμπορίας ανθρώπων, η προώθηση νόμιμων οδών, η ενίσχυση των εξωτερικών μας συνόρων και η αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης αποτελούν ζητήματα αλληλένδετα. Παρόλα αυτά, η Ευρωπαϊκή Ένωση εξακολουθεί να συζητά τρόπους για την εξεύρεση κοινής προσέγγισης στους τομείς του ασύλου και της μετανάστευσης.

Οι εν εξελίξει συζητήσεις για τη θέσπιση νέου ολοκληρωμένου νομοθετικού πλαισίου πρέπει να αποτελέσουν επείγουσα προτεραιότητα, ώστε η μεταρρύθμιση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου (ΚΕΣΑ) να τεθεί σε εφαρμογή κατά την τρέχουσα κοινοβουλευτική περίοδο.

Προστασία των ευάλωτων ατόμων — Η καταπολέμηση των δικτύων παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων

Σύμφωνα με την Ευρωπόλ, πάνω από το 90 % των ανθρώπων που φθάνουν παράτυπα στην ΕΕ στρέφονται σε διακινητές για να διευκολύνουν μέρος του συνολικού τους ταξιδιού. Τα Δυτικά Βαλκάνια - στα οποία έχει καταγραφεί το 45% όλων των παράτυπων εισόδων στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τη διάρκεια του 2022 - και οι οδοί της Κεντρικής Μεσογείου εξακολουθούν να είναι οι πιο ενεργές μεταναστευτικές οδοί. Τα ταξίδια αυτά δεν ολοκληρώνονται κατ' ανάγκη με την άφιξη στο έδαφος της ΕΕ. Μετά τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων, τα εγκληματικά δίκτυα συνεχίζουν τη δραστηριότητά τους, διευκολύνοντας τις παράνομες δευτερογενείς μετακινήσεις εντός της ΕΕ και προετοιμάζοντας το έδαφος για περαιτέρω

σεξουαλική ή εργασιακή εκμετάλλευση και για τη δημιουργία δομών οργανωμένου εγκλήματος. Εναπόκειται σε όλα τα κράτη μέλη και τις αρχές τους να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποτρέψουν τους ανθρώπους από το να επιβιβάζονται σε σκάφη που δεν είναι ασφαλή και να παγιδεύονται από διακινητές και δράστες εμπορίας ανθρώπων.

Τα περιοριστικά μέτρα που εφαρμόστηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας κατέδειξαν την ικανότητα των δικτύων παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων να προσαρμόζονται γρήγορα, χρησιμοποιώντας νέες οδούς, τεχνολογίες και τρόπους δράσης. Σε όλο το μήκος κάθε μεταναστευτικής οδού, τα κυνικά και απάνθρωπα επιχειρηματικά μοντέλα των δικτύων παράνομης διακίνησης θέτουν σε κίνδυνο την ανθρώπινη ζωή, ιδίως τις γυναίκες και τα παιδιά. Επομένως, η αποθάρρυνση της παράνομης μετανάστευσης πρέπει να τεθεί στο επίκεντρο των πολιτικών μας ως μέσο καταπολέμησης των εγκληματικών δικτύων και της εκμετάλλευσης ευάλωτων ατόμων από αυτά.

Εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίζουν ποιος θα εισέρχεται στην επικράτειά τους – όχι οι εγκληματίες. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να ενισχυθεί κάθε μέτρο κατά των διακινητών και των εμπόρων ανθρώπων, να αχρηστευτεί το επιχειρηματικό τους μοντέλο και να τεθεί τέρμα στην ατιμωρησία τους. Η ενισχυμένη διασυνοριακή συνεργασία, η αυξημένη ανταλλαγή πληροφοριών και ο συντονισμός μεταξύ των κρατών μελών, οι συντονισμένες επιχειρησιακές δράσεις, καθώς και η παροχή κατάλληλης κατάρτισης και κατάλληλων πόρων για τις αρμόδιες αρχές και τους αρμόδιους οργανισμούς, είναι ζωτικής σημασίας για να αντιμετωπιστούν ζητήματα, όπως η εμπορία ανθρώπων, και για να διασφαλιστεί ότι οι διακινητές και οι δράστες εμπορίας ανθρώπων δεν θα έχουν κανένα περιθώριο δράσης. Η Επιτροπή θα πρέπει να αξιολογήσει τις δράσεις που έχουν ήδη αναληφθεί για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων και, όπου απαιτείται, να προτείνει νομοθετικά και μη νομοθετικά μέτρα για την ενίσχυση της καταπολέμησης αυτών των εγκληματικών δικτύων και για την προστασία της ζωής των προσφύγων.

Η στενότερη συνεργασία, η ανταλλαγή πληροφοριών, ο συντονισμός και η καλά δομημένη και μόνιμη συνεργασία με τρίτες χώρες εξακολουθούν να είναι στοιχεία κείριας σημασίας για την πρόληψη της παράνομης διακίνησης και εμπορίας μεταναστών. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται η ανάπτυξη ικανοτήτων όσον αφορά την αποτελεσματική νομοθεσία για το άσυλο, την επιβολή του

νόμου και τη διαχείριση των συνόρων, αλλά και σε τομείς όπως η εκπαίδευση, οι θεσμικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις και η κοινωνική πολιτική. Επίσης, είναι απαραίτητη η προώθηση εκστρατειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σχετικά με τους κινδύνους της παράνομης διακίνησης, της εμπορίας ανθρώπων και της παράνομης μετανάστευσης. Πρόκειται για παράμετρο ζωτικής σημασίας προκειμένου να αποτρέπονται οι επίδοξοι μετανάστες και αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένων των ανθρώπων που βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση, όπως τα παιδιά, από το να πραγματοποιούν επικίνδυνα ταξίδια προς την ΕΕ.

Αυτή η καλά δομημένη και μόνιμη συνεργασία με τρίτες χώρες αποτελεί βασικό παράγοντα για την επίτευξη των στόχων της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων. Στο πλαίσιο αυτό, η Ομάδα του ΕΛΚ επικροτεί τις δράσεις της Επιτροπής για την ανάπτυξη του FRONTEX σε τρίτες χώρες, μέσω επιχειρησιακών συμφωνιών. Η Επιτροπή, μέσω κονδυλίων της ΕΕ, θα πρέπει επίσης να υποστηρίξει τα κράτη μέλη που τοποθετούν υπαλλήλους σε διμερές επίπεδο και εφαρμόζουν μέτρα προστασίας των συνόρων όπου δεν επιχειρεί ο FRONTEX, με την επιφύλαξη της αναγκαίας συνοχής και του αναγκαίου συντονισμού σε επίπεδο ΕΕ.

Η χρήση και η παρακολούθηση των πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο ως εργαλείο που μπορεί να συμβάλει στον εντοπισμό δικτύων παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων και να αποτρέψει τους ανθρώπους από την προσφυγή στις κυνικές και απάνθρωπες μεθόδους τους. Οι χρηματοδοτούμενες από την ΕΕ ανθρωπιστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να συνεχίσουν να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και την ευάλωτη φύση των παιδιών και να διασφαλίζουν την προστασία τους, όταν εκτοπίζονται. Όλα τα προγράμματα της ΕΕ πρέπει να συνεχιστούν, με αυστηρή δημοσιονομική εποπτεία και έλεγχο στις βασικές χώρες καταγωγής και διέλευσης, και θα πρέπει να υλοποιούνται στο πλαίσιο μιας συνεκτικής στρατηγικής με τρίτες χώρες.

Η Επιτροπή θα πρέπει να αξιολογεί ετησίως τη μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων τυχόν παραγόντων ώθησης και έλξης, καθώς και την εγρήγορση και την ετοιμότητα των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων να συνεργάζονται εποικοδομητικά με τα κράτη μέλη σε θέματα μετανάστευσης, προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητα της Ένωσης για στρατηγική ανάλυση προοπτικών και η ετοιμότητα στην αντιμετώπιση κρίσεων, στοιχεία απαραίτητα για την ανθεκτικότητα της Ένωσης στον πλαίσιο αυτό.

Το υπέρτατο συμφέρον των παιδιών πρέπει να αξιολογείται και να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη σε όλες τις σχετικές πράξεις ή αποφάσεις, ενώ θα πρέπει να διασφαλίζεται το δικαίωμα κάθε παιδιού να αντιμετωπίζεται καταρχήν ως παιδί.

Ενίσχυση του χώρου Σένγκεν: βασικές δράσεις¹

Ο χώρος Σένγκεν είναι ένα από τα πιο απτά επιτεύγματα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και ένας από τους κύριους πυλώνες του ευρωπαϊκού εγχειρήματος. Εγγυάται την ελεύθερη κυκλοφορία περισσότερων από 400 εκατομμυρίων πολιτών της ΕΕ, καθώς και υπηκόων τρίτων χωρών που βρίσκονται νόμιμα στο έδαφος της Ένωσης.

Τα τελευταία χρόνια, ο χώρος Σένγκεν βρίσκεται υπό εξαιρετική πίεση λόγω των απειλών που συνιστούν η τρομοκρατία, η ριζοσπαστικοποίηση, το οργανωμένο έγκλημα, οι παράνομες δευτερογενείς μετακινήσεις υπηκόων τρίτων χωρών και, πιο πρόσφατα, οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν λόγω της πανδημίας.

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (FRONTEX) αποτελεί ορόσημο στην ιστορία της διαχείρισης των ευρωπαϊκών συνόρων και ουσιώδες στοιχείο για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής προστασίας των εξωτερικών συνόρων της Ευρώπης. Η θέσπιση ενός ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού συστήματος συνοριοφυλακής και ακτοφυλακής έχει καταστήσει αυτή πραγματικότητα τις αρχές του επιμερισμού των ευθυνών και της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών και της Ένωσης. Ο οργανισμός αυτός παρακολουθεί στενά την προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και υποστηρίζει την εφαρμογή των μέτρων της Ένωσης που αφορούν τη διαχείρισή τους, ενώ τα κράτη μέλη διατηρούν την πρωταρχική ευθύνη για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων τους προς το δικό τους εθνικό συμφέρον και προς το ευρύτερο συμφέρον όλων των κρατών μελών. Εργάζεται για τον ταχύ εντοπισμό και την αντιμετώπιση τυχόν απειλών κατά της ασφάλειας, σε πλήρη συνεργασία με τα κράτη μέλη, στο έδαφος στο οποίο επιχειρούν οι υπάλληλοι του.

Η Ομάδα του ΕΛΚ υποστηρίζει σθεναρά τον FRONTEX ως βασικό οργανισμό της ΕΕ και απορρίπτει κατηγορηματικά κάθε απόπειρα αποδυνάμωσης του ρόλου του σε σχέση με την προστασία των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Επιπλέον, η Ομάδα του ΕΛΚ λαμβάνει υπόψη τον υπεύθυνο θεμελιωδών δικαιωμάτων του οργανισμού, ο οποίος τάσσεται υπέρ της

μεγαλύτερης συμμετοχής του FRONTEX στην παρακολούθηση και τη στήριξη των κρατών μελών στις υποχρεώσεις τους που ορίζονται στο κεκτημένο της ΕΕ.

Επικροτούμε επίσης την επέκταση της εντολής του FRONTEX μέσω του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896, ο οποίος επιτρέπει στον οργανισμό να υπογράφει επιχειρησιακές συμφωνίες και να αναπτύσσει ομάδες με εκτελεστικές αρμοδιότητες σε οποιαδήποτε τρίτη χώρα. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να εξασφαλίσουν επαρκή χρηματοδότηση για τον οργανισμό, ώστε να εκτελεί την εντολή του με τον αναγκαίο εξοπλισμό και το αναγκαίο προσωπικό. Στο πλαίσιο αυτό, ο οργανισμός θα πρέπει, χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση, να επιτύχει τον στρατηγικό στόχο της στελέχωσής του με επιχειρησιακό προσωπικό 10 000 ατόμων. Ο οργανισμός της ΕΕ, είτε εργάζεται στο εσωτερικό είτε στο εξωτερικό, πρέπει πάντοτε να σέβεται τις αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ομάδα του ΕΛΚ επικροτεί το έγγραφο πολιτικής της Επιτροπής για την ανάπτυξη πολυετούς στρατηγικής πολιτικής για την ευρωπαϊκή ολοκληρωμένη διαχείριση των συνόρων (EIBM) ως μέσο κρίσιμης σημασίας για τα κράτη μέλη και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (EBCG) όσον αφορά τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.

Μετά τη θέσπιση κανόνων για τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων πληροφοριών, στα οποία συμπεριλαμβάνονται το σύστημα εισόδου-εξόδου, το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις, το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού, προωθούνται ορισμένα ενισχυμένα εργαλεία ελέγχου των συνόρων, ώστε να αυξηθεί η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών. Η Ομάδα του ΕΛΚ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη δέσμευση της Επιτροπής να θέσει σε εφαρμογή το πλέον προηγμένο σύστημα εισόδου και ανταλλαγής πληροφοριών με στόχο την προστασία της Ένωσης και των πολιτών της.

Η μεταρρύθμιση του συστήματος Eurodac και ο νέος κανονισμός για τη θέσπιση ελέγχου διαλογής των υπηκόων τρίτων χωρών θα πρέπει να ολοκληρωθούν ταχέως, προκειμένου να καλυφθούν τα κενά πληροφόρησης και τα τυφλά σημεία και, παράλληλα, να διασφαλιστούν τα θεμελιώδη δικαιώματα όλων των αιτούντων. Οι διευρυμένες κατηγορίες για

¹ Στο έγγραφο θέσης της Ομάδας του ΕΛΚ σχετικά με τον τρόπο καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση περιλαμβάνονται πρόσθετα μέτρα προτεραιότητας για την Ομάδα του ΕΛΚ με σκοπό την προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης.

την καταχώριση υπηκόων τρίτων χωρών στο σύστημα Eurodac θα εξασφαλίσουν επίσης καλύτερη παρακολούθηση των μετακινήσεων εντός της ΕΕ και θα αποτρέψουν την πλαστοπροσωπία.

Όλοι οι οργανισμοί στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων με ρόλο στη διαχείριση των συνόρων θα πρέπει να διαθέτουν επαρκή χρηματοδότηση προκειμένου να διασφαλίζεται η καθημερινή λειτουργία τους και η ικανότητά τους να προστατεύουν τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και την ασφάλεια εντός του χώρου Σένγκεν, ιδίως υπό το πρίσμα της επιχειρησιακής στήριξης που παρέχουν στα κράτη μέλη για τη διαχείριση του εκτοπισμού που προκάλεσε ο πόλεμος της Ρωσίας στην Ουκρανία. Οι επιχειρήσεις πρέπει να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και το διεθνές δίκαιο.

Η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για την τροποποίηση του κώδικα συνόρων του Σένγκεν και του μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης του Σένγκεν, προκειμένου ο χώρος Σένγκεν να καταστεί ισχυρότερος και να προσαρμοστεί καλύτερα στις συνεχείς προκλήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η Ομάδα του ΕΛΚ υπογραμμίζει ότι τα κράτη μέλη διατηρούν το δικαίωμά τους να εισάγουν προσωρινούς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα ως μέτρο έσχατης ανάγκης, το οποίο θα πρέπει να θεσπίζεται μόνο κατ' εξαίρεση και αναλογικά για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Κάθε τέτοιο μέτρο θα πρέπει να αποσύρεται μόλις παύσουν να υφίστανται οι απειλές. Ως εκ τούτου, η Ομάδα του ΕΛΚ εκφράζει την ικανοποίησή της για τις προτάσεις σχετικά με τις εναλλακτικές λύσεις αντί των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα.

Σε περιόδους κατά τις οποίες απειλείται η αρχιτεκτονική ασφάλειας της Ευρώπης, η διεύρυνση του χώρου Σένγκεν θα παράσχει πρόσθετη ασφάλεια και καλύτερο έλεγχο στα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτό, η Ομάδα του ΕΛΚ επικροτεί την πλήρη προσχώρηση της Κροατίας στον χώρο Σένγκεν και παροτρύνει το Συμβούλιο να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την έκδοση της απόφασης του σχετικά με την πλήρη εφαρμογή των διατάξεων του κεκτημένου του Σένγκεν στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία το συντομότερο δυνατόν εντός του 2023, διασφαλίζοντας έτσι την κατάργηση των ελέγχων των προσώπων σε όλα τα εσωτερικά σύνορα για αυτά τα κράτη μέλη το συντομότερο δυνατόν. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία είναι αξιόπιστοι εταίροι, οι οποίοι προστατεύουν τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και συμβάλλουν αποτελεσματικά στην επίτευξη υψηλού επιπέδου ασφάλειας και ευημερίας, όπως κατέδειξαν οι πρόσφατες κρίσεις. Όπως και στην περίπτωση της Κροατίας, η προσχώρηση της Βουλγαρίας και

της Ρουμανίας θα ενισχύσει τον χώρο Σένγκεν και θα συμβάλει επίσης στη διασφάλιση ίσων δικαιωμάτων για όλους τους πολίτες εντός αυτού.

Η ομάδα του ΕΛΚ επικροτεί επίσης τις προτεινόμενες διατάξεις του κώδικα συνόρων του Σένγκεν, οι οποίες υποχρεώνουν ρητά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να θεσπίσει κοινά ελάχιστα πρότυπα για την επιτήρηση των εξωτερικών χερσαίων συνόρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και τις διατάξεις που καθορίζουν λεπτομερέστερα τις δυνατότητες επιτήρησης των συνόρων σε περίπτωση εργαλειοποίησης μεταναστών, με έμφαση στα προληπτικά μέτρα.

Βελτίωση της επιστροφής και της επανεισδοχής

Η αποτελεσματική εφαρμογή του ΚΕΣΑ και η διαφύλαξη του χώρου Σένγκεν απαιτούν αποτελεσματική πολιτική επιστροφής για τους υπηκόους τρίτων χωρών που παραμένουν παράνομα στην ΕΕ.

Κάθε χρόνο, περίπου 500.000 υπήκοοι τρίτων χωρών διατάσσονται να εγκαταλείψουν την ΕΕ, καθώς δεν έχουν δικαίωμα εισόδου ή παραμονής στο έδαφός της. Μόνο το 19 % επιστρέφει σε χώρες εκτός της ευρωπαϊκής ηπείρου, σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο. Το ποσοστό αυτό αυξάνεται ελαφρώς στο 29 %, αν ληφθούν υπόψη οι χώρες της Ευρώπης. Παρά τις συνεχείς προσπάθειες των κρατών μελών, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του FRONTEX, συμπεριλαμβανομένων του διορισμού της συντονίστριας επιστροφών της ΕΕ τον Μάρτιο του 2022 και της έγκρισης μιας στρατηγικής της ΕΕ για τις οικειοθελείς επιστροφές, το ποσοστό επιστροφής δεν είναι καθόλου ικανοποιητικό. Συχνά, το γεγονός αυτό επιβαρύνει όχι μόνο τους εμπλεκόμενους, αλλά και τις εγκαταστάσεις υποδοχής της ΕΕ και τις εμπλεκόμενες τοπικές κοινότητες. Είναι επιτακτική ανάγκη για το σύστημα να αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των επιστροφών.

Η αύξηση των επιστροφών απαιτεί πρόσθετες προσπάθειες από τα κράτη μέλη και τις τρίτες χώρες. Τα συστήματα επιστροφής των κρατών μελών πρέπει να λειτουργούν με συντονισμένο τρόπο. Στα βασικά μέτρα περιλαμβάνονται η ενεργή παρακολούθηση της κατάστασης των υπηκόων τρίτων χωρών καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας επιστροφής, η ενίσχυση της συνδρομής προς τους συνεργάσιμους υπηκόους τρίτων χωρών που επιθυμούν να αναχωρήσουν οικειοθελώς και η διασφάλιση της συμμόρφωσης με την υποχρέωση επιστροφής. Επιπλέον,

είναι αναγκαίο να ενισχυθούν η ανταλλαγή πληροφοριών και ο συντονισμός, όσον αφορά τις απορριφθείσες αιτήσεις, μεταξύ των εγκαταστάσεων υποδοχής και των σχετικών φορέων που εμπλέκονται επιτόπου, ούτως ώστε να αποτρέπονται η διαφυγή και οι δευτερογενείς μετακινήσεις, με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Συνεπώς, είναι επιτακτική ανάγκη να ολοκληρωθεί η αναδιατύπωση της οδηγίας για την επιστροφή. Όλες οι προσπάθειες επιστροφής θα πρέπει να διασφαλίζουν, εφόσον είναι εφικτό και σκόπιμο, ότι η απόφαση της επιστροφής υπηκόων τρίτων χωρών θα διεκπεριώνεται σε κέντρο υποδοχής, χωρίς περιττές παρατεταμένες περιόδους κράτησης.

Η πλήρης εφαρμογή του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν για τις επιστροφές είναι επίσης καίριας σημασίας, καθώς ενισχύει τις διαδικασίες στα σύνορα και αποτρέπει τις δευτερογενείς μετακινήσεις.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αξιοποιήσουν πλήρως τη νέα εντολή του FRONTEX με στόχο τη διευκόλυνση και τον συντονισμό των επιστροφών, λαμβάνοντας υπόψη την επέκτασή της τόσο σε εσωτερικό όσο και σε εξωτερικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων πριν και μετά την επιστροφή. Θα πρέπει επίσης να αξιοποιήσουμε καλύτερα τη συντονίστρια επιστροφών για να εξασφαλίσουμε ένα αποτελεσματικό και κοινό ευρωπαϊκό σύστημα επιστροφής.

Στο πλαίσιο της συμφωνίας του Κοτονού, καθένα από τα κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού έχει δεσμευτεί για την επιστροφή και την επανεισοχή των υπηκόων του που βρίσκονται παράτυπα στο έδαφος κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατόπιν αιτήματος του εν λόγω κράτους μέλους και χωρίς περιττές καθυστερήσεις. Η εν λόγω δέσμευση δεν απέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα στον τομέα αυτό. Ως εκ τούτου, απευθύνουμε έκκληση να στηριχθεί η νέα συμφωνία εταιρικής σχέσης ΕΕ-ΟΚΑΚΕ για την καλύτερη επιβολή των πτυχών της συνεργασίας ΕΕ-ΑΚΕ που σχετίζονται με τη μετανάστευση και ζητούμε την κύρωση και την έναρξη ισχύος της. Η Ομάδα του ΕΛΚ καλεί το Συμβούλιο να διασφαλίσει ότι όλα τα κράτη μέλη θα υποστηρίξουν ομόφωνα την έγκριση της συμφωνίας το συντομότερο δυνατόν.

Τόσο η διαπραγμάτευση όσο και η εφαρμογή των μέσων επανεισοχής θα πρέπει να βασίζονται σε ένα ισχυρό και συνεκτικό μήνυμα ότι η ΕΕ και τα κράτη μέλη της προσδοκούν τη συνεργασία της ενδιαφερόμενης τρίτης χώρας. Ο κανονισμός

για τον κώδικα θεωρήσεων εξυπηρετεί αυτόν τον σκοπό και θα πρέπει να χρησιμοποιείται από την Ένωση και τα κράτη μέλη της. Στο πλαίσιο αυτό, η Ομάδα του ΕΛΚ υπογραμμίζει ότι προϋπόθεση για την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης είναι η τρίτη χώρα να ευθυγραμμίσει την πολιτική της στον τομέα των θεωρήσεων με την αντίστοιχη πολιτική της ΕΕ.

Είναι αναγκαίο η Επιτροπή να επανεξετάσει την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού αναστολής του άρθρου 8 του κανονισμού 2018/1806. Οι υφιστάμενες διαδικασίες είναι επαχθείς και δεν μπορούν να εφαρμοστούν άνευ ετέρου, όταν ανακύπτει πρόβλημα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να είναι σε θέση να γνωστοποιούν τυχόν αύξηση των υπηκόων τρίτων χωρών που φθάνουν μέσω χωρών που διαθέτουν καθεστώς απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης.

Η Ομάδα του ΕΛΚ σημειώνει την επιτυχή χρήση της αιρεσιμότητας για τις θεωρήσεις και επαναλαμβάνει την έκκλησή της να επεκταθεί ο μηχανισμός αιρεσιμότητας προκειμένου να συμπεριλάβει και την αναπτυξιακή βοήθεια.

Ωστόσο, η συνεργασία θα πρέπει να είναι αμοιβαία επωφελής και να βασίζεται στην αρχή των «αναλογικών κερδών», συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής θεωρήσεων της ΕΕ, σύμφωνα με την οποία οι πρόσθετες προσπάθειες των χωρών καταγωγής και διέλευσης ανταμείβονται με αυξημένη συνεργασία και πρόσθετη στήριξη από την ΕΕ.

Όλες οι σχετικές πολιτικές, τα μέσα και τα εργαλεία της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των εμπορικών συμφωνιών, καθώς και οι πολιτικές για την αναπτυξιακή βοήθεια, τη νόμιμη μετανάστευση και τις θεωρήσεις θα πρέπει να συνδέονται με τη συνεργασία τρίτων χωρών στον τομέα της μετανάστευσης και της επιστροφής/επανεισοχής. Είναι ζωτικής σημασίας να αξιοποιηθούν οι υφιστάμενες συμφωνίες επανεισοχής και η ΕΕ και τα κράτη μέλη της να συνάψουν νέες συμφωνίες επανεισοχής για τη μετανάστευση και τις εταιρικές σχέσεις κινητικότητας με τρίτες χώρες.

Θα πρέπει να επανεξετάζεται περιοδικά το επίπεδο συνεργασίας, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι εταιρικές σχέσεις βασίζονται στη βιώσιμη συνεργασία. Ο κοινός σεβασμός και η κοινή ευθύνη για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων θα πρέπει να αποτελούν το θεμέλιο κάθε συνεργασίας. Η ανεπαρκής συνεργασία των χωρών καταγωγής και διέλευσης θα πρέπει να οδηγεί σε μείωση της συνεργασίας και της στήριξης από την ΕΕ, χωρίς να θίγεται η αναγκαία ανθρωπιστική βοήθεια.

Όσον αφορά την εσωτερική διάσταση της εντολής επιστροφής, ο FRONTEX θα πρέπει να ενισχύσει περαιτέρω μια κοινή πλατφόρμα επιστροφής για τη συλλογή πληροφοριών, την ανάλυση, τον σχεδιασμό και την οργάνωση κοινών δράσεων, προκειμένου να διευκολυνθεί η συνεργασία μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών, ιδίως για την οργάνωση και την εφαρμογή των διαδικασιών επιστροφής και επανεισδοχής.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι αποφάσεις επιστροφής να αναγνωρίζονται αμοιβαία. Ενώ όλα τα κράτη μέλη πρέπει να ενισχύσουν τις δραστηριότητές τους στον τομέα, η αποτελεσματικότητα της επιστροφής μπορεί να βελτιωθεί μόνο εάν αυξήσουμε τον συντονισμό μεταξύ των κρατών μελών και εργαστούμε προς την κατεύθυνση μιας ευρωπαϊκής προσέγγισης. Στο πλαίσιο αυτό, η Ομάδα του ΕΛΚ υποστηρίζει το έργο της συντονίστριας επιστροφών της ΕΕ και το δίκτυο υψηλού επιπέδου για τις επιστροφές.

Το ευρωπαϊκό δίκτυο αξιωματικών συνδέσμων μετανάστευσης, σε συνδυασμό με τους αξιωματικούς συνδέσμους επιστροφής του FRONTEX και τους Ευρωπαϊούς αξιωματικούς συνδέσμους μετανάστευσης σε τρίτες χώρες, θα πρέπει να συμβάλλει στην αποτελεσματική ανάπτυξη σε τρίτες χώρες, ώστε να καταστεί δυνατή η άσκηση κατάλληλης εποπτείας σε επιχειρησιακό επίπεδο με βάση συγκεκριμένες αιτήσεις επιστροφής ή επανεισδοχής από τα κράτη μέλη.

Η στρατηγική της ΕΕ για την οικειοθελή επιστροφή και την επανένταξη, που παρουσίασε η Επιτροπή τον Απρίλιο του 2021, και η επιχειρησιακή στρατηγική για πιο αποτελεσματικές επιστροφές που εγκρίθηκε από την Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2023 αποτελούν σημαντικά εργαλεία για τη διασφάλιση ταχύτερης και πιο βιώσιμης επιστροφής των υπηκόων τρίτων χωρών. Η Ομάδα του ΕΛΚ αναμένει από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της, στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, να εφαρμόσουν πλήρως τη στρατηγική, συμπεριλαμβανομένης της ενθάρρυνσης και της προώθησης ειδικών προγραμμάτων κοινωνικής και εργασιακής επανένταξης. Θα πρέπει να εκπονηθεί στρατηγική της ΕΕ για τις αναγκαστικές επιστροφές.

Το ΚΕΣΑ και το νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο

Το 2020, η Επιτροπή πρότεινε ένα νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο, το οποίο

βασίζεται στις προτάσεις του 2016 για τη μεταρρύθμιση του ΚΕΣΑ. Στόχος του είναι να παράσχει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, μεταξύ άλλων, στους τομείς της διαχείρισης των συνόρων, της μετανάστευσης, του ασύλου και της ένταξης.

Οι προτεραιότητές μας δεν έχουν αλλάξει ουσιωδώς. Για την Ομάδα του ΕΛΚ, είναι υψίστης σημασίας να τεθεί σε εφαρμογή ένα κοινό σύστημα μετανάστευσης και ασύλου, ικανό να λειτουργεί σωστά ανά πάσα στιγμή και να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες και μελλοντικές μεταναστευτικές κρίσεις και τις παγκόσμιες μεταναστευτικές τάσεις. Χρειαζόμαστε ένα σύστημα που θα προστατεύει όσους έχουν ανάγκη, τους ευρωπαϊούς πολίτες και τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, στοχεύοντας στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών αλλά και στην ικανότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να διαχειρίζεται το μεταναστευτικό ζήτημα.

Στο πλαίσιο του συμφώνου, ο νέος κανονισμός για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης περιλαμβάνει την αναμόρφωση του συστήματος του Δουβλίνου για τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους. Για την Ομάδα του ΕΛΚ, είναι ζωτικής σημασίας ο νέος κανονισμός να διασφαλίζει τη δίκαιη κατανομή των ευθυνών, την καλύτερη συμμόρφωση με τους κανόνες και την ιεράρχηση των κριτηρίων για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους της ΕΕ που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου, καθώς και την αποτελεσματική εκτέλεση των μεταφορών. Η συνεργασία και η εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών πρέπει να ενισχυθούν. Το σύστημα ασύλου και μετανάστευσης θα πρέπει να διέπεται από την αρχή της αλληλεγγύης και του δίκαιου επιμερισμού των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων και σε οικονομικό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, ο κανονισμός για τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης θεσπίζει έναν μηχανισμό αλληλεγγύης για την αντιμετώπιση καταστάσεων μεταναστευτικής πίεσης. Για την Ομάδα του ΕΛΚ, είναι σημαντικό όλα τα κράτη μέλη να συνεισφέρουν δίκαια στο πλαίσιο του μηχανισμού αλληλεγγύης. Η Ομάδα του ΕΛΚ τάσσεται υπέρ ενός υποχρεωτικού μηχανισμού αλληλεγγύης με ευέλικτους τρόπους στήριξης των κρατών μελών που έχουν ανάγκη, μεταξύ άλλων μέσω χρηματοδοτικών συνεισφορών, εθελοντικών μετεγκαταστάσεων και άλλων μέτρων.

Η ΕΕ θα πρέπει να διασφαλίσει ότι η πλειονότητα των αιτήσεων ασύλου θα εξετάζονται στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης ή στη ζώνη διέλευσης κράτους μέλους, πριν από την έκδοση απόφασης που θα επιτρέπει την εισδοχή του αιτούντα στο έδαφος της ΕΕ. Η διαδικασία στα σύνορα

που περιλαμβάνεται στον αναδιατυπωμένο κανονισμό για τη διαδικασία ασύλου αποτελεί σημαντικό εργαλείο για να διασφαλιστεί η σαφήνεια της διαδικασίας υποβολής αιτήσεων και για να βελτιωθεί η διαχείριση των συνόρων. Δεδομένου ότι το ποσοστό έγκρισης των αιτήσεων ασύλου στην ΕΕ είναι χαμηλότερο από 40 %, το κατώτατο όριο για την έγκριση της διαδικασίας στα σύνορα πρέπει να είναι ρεαλιστικό. Επιπλέον, κατά την εφαρμογή της διαδικασίας στα σύνορα, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα πρόσωπα που υπόκεινται σε αυτήν δεν επιτρέπεται να εισέρχονται στο έδαφος της ΕΕ. Ανεξαρτήτως αυτού, όλοι οι αιτούντες θα πρέπει να βιώνουν αποδεκτές και κατάλληλες συνθήκες στις εγκαταστάσεις υποδοχής της ΕΕ.

Ωστόσο, θα πρέπει επίσης να συνεχιστούν οι συζητήσεις σχετικά με τη δυνατότητα να επιτρέπεται η υποβολή αιτήσεων ασύλου εκτός του εδάφους της ΕΕ, γεγονός που θα μπορούσε να δημιουργήσει μια νόμιμη οδό προς την Ένωση για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Στο πλαίσιο αυτό, η Ομάδα του ΕΛΚ υποστηρίζει επίσης την ταχεία έγκριση του πλαισίου της ΕΕ για την επανεγκατάσταση.

Οι νέοι κανόνες για το άσυλο θα πρέπει να καταστήσουν το σύστημα πιο αποτελεσματικό και ανθεκτικό, να αποθαρρύνουν τις καταχρήσεις και να αποτρέπουν τις μη επιτρεπόμενες μετακινήσεις. Θα πρέπει επίσης να προβλέπονται σαφείς και κατάλληλες υποχρεώσεις για τους αιτούντες και καθορισμένες συνέπειες σε περίπτωση μη συμμόρφωσής τους. Η συμμόρφωση με τα θεμελιώδη δικαιώματα αποτελεί προτεραιότητα.

Κάθε ασφαλής χώρα στη Μεσόγειο, τόσο τα κράτη μέλη της ΕΕ όσο και τρίτες χώρες, έχει ένα ρόλο να διαδραματίσει στις επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης. Η αποβίβαση θα πρέπει πάντοτε να πραγματοποιείται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, ακόμη και αν πραγματοποιείται εκτός του εδάφους της ΕΕ.

Η διάσωση ζώων στη θάλασσα αποτελεί νομική υποχρέωση βάσει τόσο του διεθνούς όσο και του ενωσιακού δικαίου, αλλά πρωτίστως πράξη ανθρωπιάς και αλληλεγγύης προς τα άτομα που διατρέχουν κίνδυνο στη θάλασσα. Τα σκάφη που διεξάγουν επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης πρέπει να συμμορφώνονται με το σχετικό διεθνές και ενωσιακό δίκαιο, να ακολουθούν τις οδηγίες που εκδίδει το αρμόδιο κέντρο συντονισμού διάσωσης, να τηρούν τους κανόνες που θέτουν οι αρχές των κρατών μελών και ο Frontex και να συνεργάζονται μαζί τους, προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφάλεια των μεταναστών. Θα πρέπει επίσης να επιχειρούν υπό

τους όρους ασφάλειας και υγιεινής που καθορίζονται στο πλαίσιο των ισχυόντων κανόνων των χωρών πρώτης εισόδου. Όλοι οι οργανισμοί της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του FRONTEX, υποχρεούνται να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα όλων όσων υποβάλουν αίτηση ασύλου. Η Ομάδα του ΕΛΚ καλεί την Επιτροπή να προτείνει κώδικα δεοντολογίας για τη συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που συμμετέχουν σε δραστηριότητες έρευνας και διάσωσης, προκειμένου να αποφεύγεται η απώλεια ανθρώπινων ζώων στη θάλασσα, να διασφαλίζεται μια ανθρωπιστική προσέγγιση και, παράλληλα, να αποθαρρύνονται ακόμη περισσότερο τα δίκτυα παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων. Κατά την προετοιμασία αυτού του κώδικα δεοντολογίας, η Επιτροπή θα πρέπει να συμβουλευτεί σε πρώτο στάδιο τον FRONTEX και τις αρχές των κρατών μελών που εργάζονται στην πρώτη γραμμή και στη συνέχεια άλλους σχετικούς φορείς, όπως οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Η ΕΕ θα πρέπει, στο πλαίσιο μιας συνεκτικής «στρατηγικής για την Αφρική», να προβεί στην επανέναρξη της συζήτησης για τις περιφερειακές πλατφόρμες αποβίβασης στις δύο πλευρές της Μεσογείου όπου η υποδοχή των αιτούντων άσυλο μπορεί να πραγματοποιείται με ασφάλεια και οι αιτήσεις τους να αξιολογούνται με αποδοτικό, αξιοπρεπή και ανθρωπινό τρόπο. Αυτές οι περιφερειακές πλατφόρμες αποβίβασης θα μπορούσαν να λειτουργούν από τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA) και τον FRONTEX, με την επιφύλαξη της ορθής λειτουργίας του μεταρρυθμισμένου συστήματος του Δουβλίνου.

Η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας μείωσε σημαντικά τη μεταναστευτική πίεση στην Ευρώπη μετά τη μεταναστευτική κρίση του 2015/2016. Ωστόσο, από τον Μάρτιο του 2020, η Τουρκία σταμάτησε να δέχεται οιοσδήποτε επιστροφές από τα ελληνικά νησιά, χωρίς καμία έγκυρη αιτιολόγηση. Επιπλέον, η Τουρκία αρνείται να συνεργαστεί με την Κύπρο στον τομέα των επιστροφών και, ταυτόχρονα, συνεχίζει να εργαλειοποιεί τους μετανάστες μέσω της Πράσινης Γραμμής. Επιπλέον, οι τουρκικές αρχές καταβάλλουν ελάχιστες προσπάθειες για να υλοποιήσουν τη δέσμευσή τους βάσει της κοινής δήλωσης για την πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης από την Τουρκία στην ΕΕ. Η ΕΕ θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές της προκειμένου η Τουρκία να τηρήσει τις δεσμεύσεις της που απορρέουν από τη συμφωνία ΕΕ- Τουρκίας.

Με τη σύναψη παρόμοιων συμφωνιών με τις χώρες διέλευσης και τις χώρες καταγωγής,

η παράνομη μετανάστευση μπορεί να προληφθεί, ενώ μεγάλος αριθμός μεταναστών μπορεί να επωφεληθεί από οικονομική στήριξη σε αυτές τις χώρες.

Η περαιτέρω ενίσχυση και εναρμόνιση των κανόνων του ΚΕΣΑ θα πρέπει επίσης να διασφαλίσει ότι η μεταχείριση θα είναι ίση σε ολόκληρη την ΕΕ σε σχετικούς όρους και να μειώσει τους αδικαιολόγητους παράγοντες έλξης που ωθούν την εισροή στην ΕΕ.

Η ικανότητα των αποφαινόμενων αρχών να διενεργούν αυστηρή και δίκαιη εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας εξαρτάται από διάφορους παράγοντες που είναι συνυφασμένοι με την εσωτερική οργάνωση, τους πόρους και τη λειτουργία τους. Η εμπροσθοβαρής λειτουργία των συστημάτων ασύλου και η πολιτική επένδυσης στην ποιότητα της λήψης αποφάσεων σε πρώτο βαθμό μέσω της παροχής επαρκών πόρων στις αρμόδιες αρχές είναι καίριας σημασίας για ταχείες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου, όπως και η κατάρτιση του προσωπικού τους και η θέσπιση βασικών διαδικαστικών εγγυήσεων που θα επιτρέπουν στους αιτούντες να υποβάλλουν όλα τα στοιχεία των αιτήσεων τους σε όσο το δυνατόν πιο πρώιμο στάδιο.

Η διαλειτουργικότητα των συστημάτων ΤΠ μεγάλης κλίμακας, όπως το Eurodac, το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, το Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις, το ECRIS TCN και το σύστημα εισόδου-εξόδου, τα οποία παρέχουν στα κράτη μέλη και στους οργανισμούς της ΕΕ δεδομένα κρίσιμης σημασίας για την καλύτερη διαχείριση των αιτούντων θεώρηση, τον έλεγχο των μεταναστευτικών ροών, την παρακολούθηση των μη επιτρεπόμενων δευτερογενών μετακινήσεων και την άμεση αξιολόγηση των απειλών κατά της ασφάλειας, είναι απολύτως αναγκαία για την ορθή διαχείριση του συστήματος ασύλου και μετανάστευσης στην ΕΕ.

Ο ρόλος του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA) είναι ζωτικής σημασίας όσον αφορά την παροχή στήριξης στα κράτη μέλη για τη διεκπεραίωση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, καθώς και για την κατάρτιση των υπαλλήλων που είναι αρμόδιοι για τη διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου. Ως αυτόνομος οργανισμός, ο EUAA έχει πλέον επιφορτιστεί με έναν ευρύτερο κατάλογο αρμοδιοτήτων, οι οποίες αποδείχθηκαν ζωτικής σημασίας για τη στήριξη των κρατών μελών και των τρίτων χωρών σε ζητήματα ασύλου και μετανάστευσης.

Νόμιμη μετανάστευση

Πρέπει να γίνεται δίκαιη και αναγκαία διάκριση μεταξύ των ανθρώπων που φτάνουν στην ΕΕ με νόμιμο τρόπο και των ανθρώπων που φτάνουν παράτυπα. Η νόμιμη μετανάστευση πρέπει να κατέχει κεντρικό ρόλο στη συνολική συζήτηση, μεταξύ άλλων με τρίτες χώρες καταγωγής και διέλευσης, σχετικά με τον τρόπο συνεργασίας για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.

Η μετανάστευση εργατικού δυναμικού έχει σημαντικό εδαφικό αντίκτυπο και δημιουργεί τόσο ευκαιρίες όσο και προκλήσεις σε μια γηράσκουσα και δημογραφικά συρρικνούμενη ΕΕ. Εάν η διαχείρισή της πραγματοποιηθεί επιτυχώς, η νόμιμη μετανάστευση εργατικού δυναμικού μπορεί να συμπληρώσει με επιτυχία άλλες πολιτικές, όχι μόνο για την αντιστροφή αυτής της δημογραφικής τάσης, αλλά και για την αντιμετώπιση των εργασιακών κενών και της απώλειας εργατικού δυναμικού. Ωστόσο, το εκπαιδευτικό, πολιτιστικό και γλωσσικό υπόβαθρο μπορεί ενίοτε να λειτουργήσει διχαστικά, εγείροντας κοινωνικά εμπόδια. Κατά συνέπεια, παράλληλα με τις πολιτικές που έχουν ως στόχο την προσέλκυση ταλέντων και τη δημιουργία οδών μετανάστευσης εργατικού δυναμικού, απαιτούνται και άλλες βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες πολιτικές προκειμένου να διευκολυνθεί η ενσωμάτωση και η ένταξη των νόμιμων μεταναστών στην κοινωνία.

Η έξυπνη διαχείριση της μετανάστευσης απαιτεί μια προορατική πολιτική βιώσιμων, διαφανών και προσβάσιμων νόμιμων οδών προς όφελος τόσο της Ευρώπης όσο και των χωρών καταγωγής, με σκοπό την καλύτερη προστασία των ευάλωτων ατόμων. Αυτό δεν θα πρέπει να επηρεάσει αρνητικά τις αναπτυξιακές προοπτικές των αναπτυσσόμενων χωρών.

Η ΕΕ πρέπει να βελτιώσει τους κανόνες μετανάστευσης και να διερευνήσει τρόπους προσέλκυσης χειρωνακτικού εργατικού δυναμικού, καθώς και νόμιμων μεταναστών υψηλής ειδίκευσης και επιχειρηματιών, που μπορούν να καλύψουν κενές θέσεις εργασίας και να τονώσουν την οικονομική ανάπτυξη. Η τροποποιημένη οδηγία της ΕΕ για την μπλε κάρτα και οι εν εξελίξει μεταρρυθμίσεις της οδηγίας για τους επί μακρόν διαμένοντες και της οδηγίας για την ενιαία άδεια μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της εργασιακής κατάστασης τόσο στην Ευρώπη όσο και στις χώρες καταγωγής. Οι αρμοδιότητες των κρατών μελών στον τομέα αυτό πρέπει να γίνονται σεβαστές και τα κράτη μέλη θα καθορίζουν τους όρους για την παροχή πρόσβασης στις αγορές εργασίας τους.

Πρέπει επίσης να ενισχύσουμε τη συνεργασία μας με τρίτες χώρες ώστε να παρέχουμε τεκμηριωμένες και ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τα οφέλη της επιλογής νόμιμων και ασφαλών οδών αντί των παράτυπων και επικίνδυνων διαδρομών. Η ΕΕ πρέπει να συμμετάσχει σε έναν διαρθρωμένο και ουσιαστικό διάλογο με τις χώρες αυτές σχετικά με τις ανάγκες όσον αφορά τη νόμιμη μετανάστευση και με τη συνεργασία για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, σύμφωνα με την αρχή των «αναλογικών κερδών».

Η νόμιμη μετανάστευση, μεταξύ άλλων θεμάτων, πρέπει να αποτελέσει μέρος της συνολικής συζήτησης με τρίτες χώρες καταγωγής και διέλευσης σχετικά με τον τρόπο συνεργασίας για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Η ΕΕ θα πρέπει να ενθαρρύνει τη συνεργασία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μεταξύ των κρατών μελών και των τρίτων χωρών και να προωθήσει ένα σύστημα επενδύσεων και όχι απλώς τη χορήγηση βοήθειας. Πρέπει να κινητοποιήσουμε τις επιχειρήσεις προκειμένου να τις ενημερώσουμε για τις επιλογές και τα οφέλη της πρόσληψης υπηκόων τρίτων χωρών και τις σχετικές νομικές διαδικασίες, καταπολεμώντας ταυτόχρονα την εκμετάλλευση των παράτυπων μεταναστών και ενισχύοντας τις κυρώσεις κατά των εργοδοτών που ενεργούν κατά παράβαση του νόμου. Πρέπει να αξιοποιήσουμε πλήρως τη δεξαμενή ταλέντων της ΕΕ και τις εταιρικές σχέσεις προσέλκυσης ταλέντων για την κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας.

Θα πρέπει να διερευνηθούν πιθανοί τρόποι αλλαγής του πλαισίου της ΕΕ για τη διαχείριση της νόμιμης μετανάστευσης και ιδίως της μετανάστευσης εργατικού δυναμικού, συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης των μοντέλων βάσει βαθμολογίας, όπως αυτά που αναπτύχθηκαν στον Καναδά και άλλες χώρες, και με σεβασμό στις αρμοδιότητες των κρατών μελών.

Η επανεγκατάσταση αποτελεί ασφαλή και νόμιμη εναλλακτική λύση αντί των παράτυπων και επικίνδυνων ταξιδιών για τα άτομα που χρήζουν προστασίας, καθώς και απόδειξη της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης προς τρίτες χώρες που φιλοξενούν μεγάλο αριθμό ατόμων που διαφεύγουν τον πόλεμο ή διώξεις. Θα πρέπει να συνεχίσει να εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίζουν πόσοι επανεγκαθίστανται εντός της ΕΕ. Η συνεχής δέσμευση των κρατών μελών για επανεγκατάσταση ως ασφαλή και νόμιμη οδό εισόδου στην ΕΕ επιβεβαιώνει ότι η επανεγκατάσταση παραμένει ένα χρήσιμο μέσο που επιτρέπει στα άτομα που έχουν ανάγκη διεθνούς προστασίας να φθάσουν στην ΕΕ με συντεταγμένο, ελεγχόμενο,

ασφαλή και αξιοπρεπή τρόπο. Ταυτόχρονα, η ανάληψη ευθύνης για την παροχή προστασίας θα πρέπει να αυξηθεί όχι μόνο από την ΕΕ συνολικά, αλλά επίσης και από τη διεθνή κοινότητα, δεδομένου ότι η ευθύνη αυτή καταμερίζεται επί του παρόντος άνισα σε παγκόσμιο επίπεδο. Περαιτέρω εξελίξεις εν προκειμένω θα πρέπει να ενθαρρυνθούν και να βασιστούν στο Φόρουμ των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, όπου η αρχή του επιμερισμού των ευθυνών σε διεθνές επίπεδο θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή με συγκεκριμένο τρόπο.

Αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων της μετανάστευσης

Η Ομάδα του ΕΛΚ πιστεύει ακράδαντα ότι η μετανάστευση πρέπει να ενσωματωθεί και να ενταχθεί σε όλες τις σχετικές πολιτικές της ΕΕ, ιδίως εκείνες που αφορούν την παροχή βοήθειας, το εμπόριο και τις εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ. Η ΕΕ θα πρέπει να παρέχει βοήθεια σε τρίτες χώρες προκειμένου να μειωθεί η σημαντική απώλεια εργαζομένων υψηλής ειδίκευσης. Με την ενίσχυση των επενδύσεων και της υποστήριξης προς τρίτες χώρες, η ΕΕ μπορεί να αποτρέψει καλύτερα την παράτυπη οικονομική μετανάστευση, δημιουργώντας ταυτόχρονα ευκαιρίες απασχόλησης και ενισχύοντας τις οικονομίες και το βιοτικό επίπεδο των τρίτων χωρών.

Ένας από τους πρωταρχικούς στόχους της πολιτικής παροχής βοήθειας της ΕΕ πρέπει επίσης να είναι η αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων της μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένων των δημογραφικών, κλιματικών και οικονομικών προκλήσεων και συγκρούσεων. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη στήριξη της ανάπτυξης σταθερών θεσμών στον χώρο που βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση με την Ευρώπη με σκοπό την προώθηση της βιώσιμης κοινωνικής ανάπτυξης. Η Ομάδα του ΕΛΚ ζητεί την πλήρη εφαρμογή του Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (ΜΓΑΔΣ) - Παγκόσμια Ευρώπη και τακτικές αξιολογήσεις για τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής του.

Η αντιμετώπιση του μεταναστευτικού προβλήματος στον πυρήνα του απαιτεί τη σύναψη εταιρικής σχέσης, ιδίως με την Αφρική. Κάτι τέτοιο δεν απαιτεί απλώς αυξημένη αναπτυξιακή χρηματοδότηση, αλλά και μέτρα για τη δημιουργία ενός νέου πλαισίου που θα καθιστά δυνατή την ουσιαστική αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων από αμφοτέρους τους εταίρους. Στο πλαίσιο αυτό, το έγγραφο θέσης του ΕΛΚ σχετικά με την εταιρική σχέση με την Αφρική παρέχει ολοκληρωμένη προσέγγιση,

συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης των βαθύτερων αιτίων της μετανάστευσης.

Είναι σημαντικό να συνεργαστούμε με τις χώρες εταίρους για την ανθεκτικότητα και τη σταθερότητα, καθώς και για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και ευκαιριών τόσο για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, όσο και για τις κοινότητες υποδοχής. Για την Ομάδα του ΕΛΚ, τα μέτρα που αποσκοπούν στη συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη των τοπικών κοινοτήτων και περιφερειών και, κατά συνέπεια, στη μείωση της μεταναστευτικής πίεσης, με τη βελτίωση των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας των υπηκόων τρίτων χωρών παραμένουν στο επίκεντρο των βασικών μας στόχων.

Οι προσπάθειες διεύρυνσης της ΕΕ στα Δυτικά Βαλκάνια και η ενεργός πολιτική γειτονίας της ΕΕ συμβάλλουν στη διεύρυνση του χώρου ευημερίας και στην ενίσχυση του κράτους δικαίου και, ως εκ τούτου, αποτελούν αποτελεσματικά εργαλεία για την καλύτερη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Η ενισχυμένη στρατηγική και επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και των χωρών που βρίσκονται στα ανατολικά και νότια σύνορά της θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των προσπαθειών αυτών.

Η άνευ αρχών πολιτική θεωρήσεων της Σερβίας, η οποία επιβραβεύει ορισμένες χώρες που δεν αναγνωρίζουν την ανεξαρτησία της Δημοκρατίας του Κοσσυφοπεδίου, έχει συμβάλει στη δραματική αύξηση της παράνομης μετανάστευσης στην οδό των Δυτικών Βαλκανίων από χώρες όπως το Μπουρούντι, η Ινδία και η Κούβα. Η ΕΕ δεν μπορεί να αγνοεί τον ρόλο που διαδραματίζουν τα κράτη στη δημιουργία μεταναστευτικής πίεσης.

Ένταξη

Ενώ η ΕΕ μπορεί να παρέχει κίνητρα και στήριξη για τη δράση των κρατών μελών, βάσει του άρθρου 79 παράγραφος 4 της ΣΛΕΕ, η ένταξη εξακολουθεί να αποτελεί ζήτημα εθνικής αρμοδιότητας. Ωστόσο, οι πολιτικές και οι στρατηγικές ένταξης είναι απαραίτητες για την επιτυχία της πολιτικής της ΕΕ για το άσυλο και τη μετανάστευση και συνιστούν σημαντική επένδυση για το μέλλον.

Οι μεταναστευτικές ροές τα τελευταία χρόνια ενίσχυσαν την ανάγκη για αποτελεσματικές πολιτικές ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών. Η ένταξη αποτελεί προϋπόθεση για μια συνεκτική κοινωνία ευημερίας χωρίς αποκλεισμούς. Αντιλαμβανόμαστε ότι η ένταξη είναι μια αμφίδρομη διαδικασία και

ότι ο σεβασμός προς τις ευρωπαϊκές αξίες, τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που βρίσκονται στο επίκεντρο της Ένωσης πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της διαδικασίας ένταξης.

Ζητούμε από τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν μια νέα προσέγγιση ως προς την ένταξη, η οποία θα εστιάζει στην κοινωνική ένταξη και την ένταξη στην αγορά εργασίας, προβλέποντας μαθήματα με σκοπό την εκμάθηση γλώσσας και την ένταξη, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους, τις μετανάστριες και άλλα ευάλωτα άτομα, και αντιμετωπίζοντας τις προκλήσεις που θέτουν οι περιθωριοποιημένες κοινότητες, συμπεριλαμβανομένων των γκέτο στις πόλεις. Η ένταξη στο αρχικό της στάδιο, μέσω γενικών και στοχευμένων μέτρων, αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα που συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή συνολικά στην Ευρώπη, καθώς και σημαντικό παράγοντα για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων όσον αφορά πιθανή έκθεση στα εγκληματικά δίκτυα και στη ριζοσπαστικοποίηση.

Το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως η ελευθερία του λόγου, η ισότητα των φύλων, καθώς και ο σεβασμός και ο διάλογος μεταξύ θρησκευτικών κοινοτήτων, αποτελούν ουσιώδη στοιχεία του συστήματος αξιών μας και πρέπει να γίνονται σεβαστά από όλους. Δεν μπορούμε να επιτρέψουμε να υπάρχουν παράλληλες κοινωνίες στις οποίες υπονομεύονται συστηματικά οι βασικές αξίες της Ένωσης, και πρέπει να εντείνουμε τον αγώνα κατά κάθε εξτρεμιστικής ιδεολογίας.

Η συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων της κοινωνίας είναι ζωτικής σημασίας πρέπει όμως να συνοδεύεται από σεβασμό των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών όσον αφορά τα μέτρα ένταξης· τα μέτρα αυτά για όλους τους νομίμως διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών θα πρέπει να προωθούν την ένταξη και όχι την απομόνωση, σε στενή συνεργασία με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές που διαδραματίζουν καίριο ρόλο στις διαδικασίες ένταξης.

Εργαλειοποίηση

Η ΕΕ έχει βιώσει την εργαλειοποίηση των μεταναστών στα εξωτερικά της σύνορα σε τέσσερις σημαντικές περιπτώσεις: στα ελληνοτουρκικά σύνορα στον Έβρο τον Φεβρουάριο του 2020· στα σύνορα Ισπανίας/Μαρόκου στη Θέουτα τον Μάιο του 2020· και από τις αρχές της Λευκορωσίας κατά της Λιθουανίας, της Λετονίας και της Πολωνίας το καλοκαίρι του 2021, καθώς και στην περίπτωση της συνεχιζόμενης σταθερής ροής παράτυπων μεταναστών στην Κύπρο από την Τουρκία μέσω της Πράσινης Γραμμής.

Παρά τις προσπάθειες αποσταθεροποίησης της ΕΕ και/ή για πολιτικούς σκοπούς, η εργαλειοποίηση των μεταναστών κατά της ΕΕ δεν υπήρξε επιτυχής. Αυτό συνέβη χάρη στην ταχεία και συντονισμένη αντίδραση των κρατών μελών και των συνοριακών οργανισμών της ΕΕ και καταδεικνύει ακόμα περισσότερο πόσο σημαντικό είναι να διαθέτει η ΕΕ, ανά πάσα στιγμή, ένα αποτελεσματικό και ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης των συνόρων. Επιπλέον, αυτές οι υβριδικές επιθέσεις ήταν ανεπιτυχείς λόγω της συνεργασίας με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης, με στόχο να σταματήσει η εργαλειοποίηση των ανθρώπων κατά της ΕΕ.

Ο αποτελεσματικός έλεγχος των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ εμποδίζει τις γειτονικές χώρες να χρησιμοποιούν τους μετανάστες ως όπλα κατά της Ένωσης, διασφαλίζοντας παράλληλα τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μεταναστών. Στο πλαίσιο αυτό, η Ομάδα του ΕΛΚ καλεί την Επιτροπή να διαθέσει χρηματοδότηση από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για τη δημιουργία υλικών υποδομών, όπως ζητήθηκε από δώδεκα κράτη μέλη, με στόχο την ενίσχυση των εθνικών συστημάτων προστασίας των συνόρων.

Στο μέλλον, η ΕΕ πρέπει να αντιδρά γρήγορα στην εργαλειοποίηση μέσω μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης που θα λαμβάνει υπόψη επιχειρησιακά, νομικά, οικονομικά και διπλωματικά μέτρα. Σε αυτό εντάσσεται η στενή συνεργασία με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης, ώστε να προλαμβάνονται οι αναχωρήσεις και οι πολιτικές θεωρήσεων που αποσκοπούν στην αποσταθεροποίηση της ΕΕ, όπως διαπιστώθηκε πρόσφατα στα σύνορα της ΕΕ με τη Σερβία. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ πρέπει επίσης να βρει μια βιώσιμη και μακροπρόθεσμη λύση για την κατάσταση στην Κύπρο, όπου η Τουρκία κάνει κατάχρηση του καθεστώτος στην πράσινη γραμμή για να διευκολύνει την κυκλοφορία υπηκόων τρίτων χωρών προς την ΕΕ.

Η ομάδα του ΕΛΚ υποστηρίζει σθεναρά την πρόταση της Επιτροπής να συμπεριληφθούν διατάξεις για την εργαλειοποίηση των μεταναστών στον κώδικα συνόρων του Σένγκεν, επιτρέποντας στα κράτη μέλη να ενεργούν με πιο αποτελεσματικό και συντονισμένο τρόπο σε περίπτωση που συμβεί αυτή η εργαλειοποίηση. Η ενίσχυση της ασφάλειάς μας, με την τήρηση των ευρωπαϊκών μας αξιών και το μη εκβιασμό μας, θα στείλει επίσης το σωστό μήνυμα σε όσους χρησιμοποιούν ή ενδίδουν στον πειρασμό να χρησιμοποιήσουν τους μετανάστες ως όπλα κατά της ΕΕ και των κρατών μελών της.

Διδάγματα που αντλήθηκαν από την υποδοχή των Ουκρανών προσφύγων.

Από τις 24 Φεβρουαρίου 2022, έχουν σημειωθεί σχεδόν 12 εκατομμύρια καταγεγραμμένες διελεύσεις των συνόρων από την Ουκρανία, εκ των οποίων η μεγάλη πλειονότητα εισήλθε στην Ένωση μέσω της Πολωνίας. Χιλιάδες πολίτες, οικογένειες και μη κυβερνητικές οργανώσεις άνοιξαν την καρδιά και τα σπίτια τους στους Ουκρανούς πρόσφυγες. Η Ομάδα του ΕΛΚ επικροτεί θερμά την άνευ προηγουμένου και συντονισμένη επίδειξη αλληλεγγύης προς την Ουκρανία, συμπεριλαμβανομένης της ενεργοποίησης της οδηγίας περί προσωρινής προστασίας για πρώτη φορά στην 20ετή ιστορία της.

Η οδηγία περί προσωρινής προστασίας αποτελεί αποδεδειγμένα αποτελεσματικό εργαλείο για την παροχή ταχείας προστασίας στους Ουκρανούς πρόσφυγες και για τα κράτη μέλη προκειμένου να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις αφίξεις μεγάλης κλίμακας. Μέχρι στιγμής, περισσότεροι από 4,4 εκατομμύρια Ουκρανοί πολίτες έχουν λάβει προσωρινή προστασία στην ΕΕ, επωφελούμενοι από ένα ευρύ φάσμα δικαιωμάτων, στα οποία περιλαμβάνεται η πρόσβαση στην αγορά εργασίας και στα εκπαιδευτικά συστήματα. Η Ομάδα του ΕΛΚ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη δέσμευση του Συμβουλίου να παρατείνει την εφαρμογή της οδηγίας περί προσωρινής προστασίας για ένα ακόμη έτος, παρέχοντας στους Ουκρανούς πρόσφυγες ασφάλεια όσον αφορά το νομικό καθεστώς τους στην ΕΕ.

Η Ομάδα του ΕΛΚ επαναλαμβάνει ότι η ενεργοποίηση της οδηγίας περί προσωρινής προστασίας αποτελεί έκτακτο μέτρο, με στόχο να αντιμετωπιστεί μια μεγάλης κλίμακας μετακίνηση Ουκρανών μεταναστών που προσπαθούν να ξεφύγουν από τις άμεσες συνέπειες του παράνομου πολέμου της Ρωσίας. Μέχρι στιγμής, δεν υπήρξε κατάσταση αντίστοιχη με αυτή των Ουκρανών προσφύγων. Από το 2017, οι Ουκρανοί πολίτες έχουν τη δυνατότητα να επισκέπτονται την Ένωση για 90 ημέρες χωρίς προηγουμένως να έχουν λάβει θεώρηση Σένγκεν. Η ενεργοποίηση της οδηγίας περί προσωρινής προστασίας σε αυτή την ιδιαίτερη κατάσταση παρείχε στους Ουκρανούς πρόσφυγες νόμιμη διαμονή στην Ένωση πέραν των 90 ημερών, χωρίς να επιβαρύνονται τα συστήματα ασύλου των κρατών μελών.

Τον Σεπτέμβριο του 2020, η Επιτροπή υπέβαλε την πρότασή της για κανονισμό σχετικά με την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης και

ανωτέρας βίας, ο οποίος καταργεί την οδηγία περί προσωρινής προστασίας. Η Ομάδα του ΕΛΚ υποστηρίζει την έγκριση αυτού του κανονισμού, καθώς υπάρχει ανάγκη για καλύτερη εφαρμογή της αλληλεγγύης προς τα κράτη μέλη τα οποία, λόγω της γεωγραφικής τους φύσης, αντιμετωπίζουν δυσανάλογη επιβάρυνση. Ωστόσο, οι στόχοι του κανονισμού διαφέρουν από εκείνους της οδηγίας περί προσωρινής προστασίας, και αυτός είναι ο λόγος που η Ομάδα του ΕΛΚ δεν υποστηρίζει την κατάργηση της εν λόγω οδηγίας.

Επιπλέον, η υποδοχή των Ουκρανών αναδεικνύει περαιτέρω τη σημασία μιας δυναμικής κοινωνίας των πολιτών όσον αφορά την ένταξη και την κοινοτική στήριξη των υπηκόων τρίτων χωρών. Η χρηματοδότηση της ΕΕ για τη διασφάλιση κατάλληλης στέγασης, εκπαίδευσης και υγειονομικής περίθαλψης είναι ζωτικής σημασίας για τη στήριξη των κρατών μελών και ιδίως των τοπικών αρχών, προκειμένου να καλύπτονται οι δαπάνες και να παρέχεται καλύτερη βοήθεια σε όσους προσπαθούν να ξεφύγουν από τον παράνομο πόλεμο του Ρουτίν στην Ουκρανία. Είναι σημαντικό να συνεχιστεί η στήριξη της ΕΕ προς τα κράτη μέλη και τις τοπικές αρχές μετά την παράταση της οδηγίας περί προσωρινής προστασίας. Η Ομάδα του ΕΛΚ ενθαρρύνει επίσης τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν την πλήρη πρόσβαση των Ουκρανών προσφύγων στην αγορά εργασίας και σε μαθήματα γλώσσας, ώστε να ενισχυθεί περαιτέρω η ένταξή τους. Από την άποψη της κυκλικής οικονομίας, αυτό θα μπορούσε επίσης να συμβάλει στην ανοικοδόμηση της Ουκρανίας μόλις τερματιστεί ο πόλεμος.

Ωστόσο, η υποδοχή των Ουκρανών προσφύγων έχει αποκαλύψει τις περιορισμένες ικανότητες των συστημάτων υποδοχής των κρατών μελών. Επίσης, υπογραμμίζει την επείγουσα ανάγκη για ταχεία διάκριση μεταξύ προσφύγων ή δικαιούχων διεθνούς προστασίας και οικονομικών μεταναστών. Το 2021, τα κράτη μέλη της ΕΕ έλαβαν 524.400 αποφάσεις ασύλου, εκ των οποίων χορηγήθηκε μόνο το 39 %. Επομένως, η μεγάλη πλειονότητα των αιτούντων άσυλο δεν δικαιούται διεθνή προστασία. Ταυτόχρονα, το ποσοστό επιστροφής είναι υπερβολικά χαμηλό.

Μετανάστευση που σχετίζεται με το κλίμα

Η κλιματική αλλαγή αποτελεί ήδη βασικό παράγοντα της μετανάστευσης ή του εκτοπισμού και αναμένεται να μεταναστεύσουν περισσότεροι άνθρωποι

λόγω των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα μέσα διαβίωσης, των ένοπλων συγκρούσεων, της επισιτιστικής ασφάλειας και της ασφάλειας των υδάτων. Η κλιματική αλλαγή αποτελεί πολλαπλασιαστές απειλών για τις υφιστάμενες εντάσεις και τις αβέβαιες προκλήσεις στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Σύμφωνα με έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας, 216 εκατομμύρια άνθρωποι ενδέχεται να αναγκαστούν να μεταναστεύσουν εντός των χωρών τους έως το 2050 λόγω της κλιματικής αλλαγής. Αυτές οι «κρίσιμες παράμετροι» για την κλιματική μετανάστευση θα εμφανιστούν ήδη το 2030 και θα επιδεινωθούν έως το 2050.

Η ΕΕ πρέπει να εξετάσει τον αναμφισβήτητο αντίκτυπο που θα έχει η κλιματική αλλαγή στις μεταναστευτικές ροές προς την Ένωσή μας στο μέλλον. Η ξηρασία, η αύξηση των θερμοκρασιών και άλλες ακραίες καιρικές συνθήκες δεν θα έχουν ως αποτέλεσμα μόνο μεγάλες μετακινήσεις ανθρώπων, αλλά θα προκαλέσουν και λιμό.

Εντούτοις, η κλιματική αλλαγή δεν αποτελεί αιτία συμβατή με την προστασία στο πλαίσιο του κεκτημένου της ΕΕ για το άσυλο ή του διεθνούς καθεστώτος για τους πρόσφυγες. Είναι ζωτικής σημασίας οι πολιτικές αναπτυξιακής συνεργασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ να στηρίξουν την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, να οικοδομήσουν ανθεκτικότητα και να ενισχύσουν τη μείωση του κινδύνου καταστροφών σε τρίτες χώρες ως τρόπο μετριασμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην ανθρώπινη κινητικότητα.

Στο πλαίσιο αυτό, το υψηλό ποσοστό φτώχειας σε αρκετές τρίτες χώρες υπονομεύει την ανθεκτικότητα των τοπικών πληθυσμών, και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η αυξημένη έμφαση στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας αποτελεί επιτακτική ανάγκη για την αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων. Το άσυλο στην Ευρώπη δεν μπορεί να εξελιχθεί σε μόνιμη λύση για τις παγκόσμιες ανισότητες.